

„Óvodámmal a világ körül” projekt elemzése a globális nevelés aspektusából

Vörösmarthy-Fodróczy Mónika

Soproni Egyetem Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola

Absztrakt

Az éghajlatváltozás ellen az emberiségnek közös erővel kell szembenéznie. Az ENSZ 17 Fenntartható Fejlődési Célja között (Agenda,2030) az oktatáshoz köthető a 4. alapvető cél (SDG4 Minőségi oktatás), melynek egyik feladata a globális felelősségvállalásra és fenntarthatóságra nevelés, mely, mint ENSZ tagországnak, Magyarországnak is teljesítendő. Az óvodai nevelés egyik kiemelt célja, hogy a gyermek aktív tapasztalat során felfedezhesse szűkebb tágabb környezetét, pozitív viszony alakuljon ki közte és a természet között. A konstruktív tanulásértelmezés a motiválón kialakított környezetre épít; ahol aktív, alkotó, felfedező tevékenységekkel, a gyermekek saját maguk konstruálják tudásukat (Nahalka, 2002). Reflektálva a fenti elvárásokra, a tanulmány ismerteti az élmény, mint kiemelt jelentőséggel bíró tényező fontosságát a konstruktív pedagógiában, illetve megoszt egy jó gyakorlatot, mely során, a gyermekek játszva ismerkedhetnek a világgal, számukra érdekes és kihívást jelentő játékos tevékenységek által.

Kulcsszavak: konstruktív nevelés, projektpedagógia, globális nevelés, érzelmi intelligencia, kooperatív tanulás, fenntarthatóságra nevelés, játék az óvodában, környezeti nevelés

Bevezető

A környezet és természet iránti felelősség kialakítása a különböző ágazatok, így a nevelés, oktatás területén is elengedhetetlen. Lehoczky megfogalmazásában a környezeti nevelés nem korlátozódik csupán az ismeretek átadására, sokkal inkább a személyiség egészére kíván hatni, „(...) a tudatra ismeretekkel, az érzelmekre élményekkel, és az akaratra célratörő tevékenységekkel.” (Lehoczky, 1999) A Tbiliszi Nyilatkozat megfogalmazásában „(...) a környezeti nevelés egy folyamat, amelyben olyan világnemzedék nevelkedik fel, amely ismeri legtágabb környezetét is, törődik azzal, valamint annak problémáival. Tudással, készségekkel, attitűdökkel, motivációval és elkötelezettséggel rendelkezik, hogy egyénileg és közösségben dolgozzon a jelenlegi problémák megoldásán és az újabbak megelőzésén.” (Vásárhelyi (Ed.), 2010, p. 34). 2010). Az ENSZ 17 Fenntartható Fejlődési Célja között (Agenda2030) az oktatáshoz

köthető a 4. alapvető cél (SDG4 Minőségi oktatás), melynek egyik feladata a globális felelősségvállalásra és fenntarthatóságra nevelés. A jövő generációja az óvodából indul útnak, a természet szeretetét, a környezet iránti érzékenység kialakítását, ebben a korban szükséges elkezdni. A környezeti illetve a fenntarthatóságra nevelés a magyarországi köznevelés, közoktatás alapvető feladata, meghatározó dokumentumai a Nemzeti Alaptanterv, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, a Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia, a Nemzeti Környezetvédelmi Program, és a Nemzeti Környezet-egészségügyi Akció Program. A környezeti nevelés az óvodai nevelésre vonatkozó törvényi szabályozókban a következőképpen jelenik meg:

- A 2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről kimondja, nagy hangsúlyt szükséges fordítani a gyermekek erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődésére, a köznevelés feladata a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés. *„A köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedék érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg.”* (1. A törvény célja és alapelvei. § (2)).¹
- 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról (ÓNOAP) „Külső világ tevékeny megismerése” című fejezete pontosan meghatározza a célt: *„A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.”*² Ennek létrejötté, azaz a körülmények megteremtése az óvodapedagógus feladata, aki lehetővé teszi a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, *„(...) elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket (...)”* biztosít *„(...) a spontán és szervezett tapasztalat– és ismeretszerzésre (...), a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyez a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.”*³
- A 326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról,⁴ II. fejezetében a környezeti nevelés, fenntarthatóságra nevelés a pedagóguskompetenciák indikátoraiban jelenik meg. A pedagógus tevékenységében,

¹ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (letöltve: 2024. 10. 01.)

² 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról (ÓNOAP). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> (letöltve: 2024. 10. 01.)

³ 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról (ÓNOAP). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> (letöltve: 2024. 10. 01.)

⁴ 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról <https://njt.hu/jogszabaly/2013-326-20-22> (letöltve: 2024. 10. 01.)

többek között, a következő kompetenciák megjelenése értékelendő a minősítés során: „a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre és a fenntarthatóság szempontjaira”(II.fejezet.3.7§.e)), „a környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja” (II.fejezet.3.7§.g)).

- A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról⁵ szerint a házirendben kell szabályozni az intézmény tárgyai, helyiségei (stb.) környezettudatos használatára vonatkozó szabályait (II.fejezet.5.5§.f)). Az óvoda pedagógiai programja meghatározza „(...) az egészségnevelési és környezeti nevelési elveket, programokat, tevékenységeket” (II. fejezet.6.6§.g). A nevelési- oktatási intézményben folyó pedagógiai munka célja, hogy elősegítse a gyermek „(...) környezethez történő alkalmazkodást, felkészítsen és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiségfejlődésre” (X.fejezet.43.131§.(1)).

A törvényi szabályozók rávilágítanak arra, hogy a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés a társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg. Az óvodai nevelés egyik kiemelt célja, hogy a gyermek aktív tapasztalat során felfedezhesse szűkebb tágabb környezetét, pozitív viszony alakuljon ki közte és a természet között. A cél eléréséhez az óvodapedagógus elegendő alkalmat biztosít a spontán és szervezett tapasztalat-, és ismeretszerzésre, pozitív hatást gyakorol a személyiségformálásra. „Fontos, hogy minden korosztály, így az óvodáskorúak is, elsajátítsák a megfelelő ismereteket, kialakuljon bennük egy olyan attitűd és cselekvőképesség, amellyel később valóban hozzájárulhatnak a természet védelméhez” (Pásztor & Kiss, 2023, p. 313).

Globális nevelés

A globalizáció pozitív és negatív hatásaira e tanulmányban nincs lehetőség kitérni, azonban az biztos: a nemzeti sokszínűség előtérbe kerülése, az országokon belül kialakult szubkultúrák létrejötte soha nem volt ilyen meghatározó, mint napjainkban. Felmerülhet a kérdés: Pedagógusként mi a dolgunk ezzel? Meglátatni és megismertetni: érzékenyíteni. A globális nevelés arra vállalkozik, hogy globalitást és multikulturalitást vigyen be a nevelési, oktatási intézmények falai közé, azért, hogy a különféle kultúrájú és szub-

⁵ 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200020.emm> (letöltve: 2024. 10. 01.)

kultúrájú emberek békében együtt tudjanak élni. A globális nevelés (Global Education) egy új pedagógiai paradigma, fogalma az ENSZ 1992-es világkonferenciáján jelent meg először (Varga, 2011). „A globális és a konstruktív gondolat a nevelésben, a határok (korlátok) nélküli világ eszménye egy új-fajta pedagógiai kihívást is jelent: odafigyelés a „másik személyre” és odafigyelés saját felelősségünkre a világban – azért, hogy egy élhetőbb hely legyen Földünk, melyen élünk.” (Varga, 2011, p. 21). A Globális felelősségvállalásra nevelés című kiadványban (UNESCO, 2017) a globális felelősségvállalásra nevelés, a tanulás három területén alapszik, kognitív, szociális–érzelmi és viselkedésbeli tanulás, mely a következő jellemvonásokat kívánja kialakítani a gyermekben: „tájékozott és kritikusan művelt; társas kapcsolatokkal rendelkezik, és tiszteli a sokféleséget; etikailag felelős és elkötelezett”. (UNESCO, 2017, p. 25). A globalitás elvének óvodai és iskolai gyakorlati alkalmazását, a fenntarthatósági és környezettudatos magatartás kialakítása mellett sürgeti, hogy számos kultúrájú, identitású stb. gyermek kerül egy közösségbe. A nevelés feladata, hogy a gyermekek megismerjék egymást, egymás kultúráját, mely során szociális érzékenységük fejlődik és empátikus magatartásra, szolidaritásra tehetnek szert.

Pedagógiai konstruktivizmus

„Ezek a mai gyerekek olyan mások!” – halljuk és mondjuk sokszor, hol elmarasztaló, hol dicsérő jelleggel. Mióta világ a világ, így van ez: a fiatalság mindig változik az előző generációhoz képest, a kor gyermekére hatással van az aktuális társadalom, gazdaság, kultúra, szellemiség. Ez alól a jelenkor gyermekei sem kivételek, az információáradat és a technológiai fejlődés világában élnek. Tapasztaljuk, hogy másképpen érzékelnek (többcsatornán), másként gondolkodnak (gyorsan, felületesen, célratorően), máshogyan kommunikálnak, azonnali eredményre, visszajelzésre vágnak. Vajon az óvoda-pedagógus hogyan szólítsa meg őket?

A neurotudomány szerint az agy plasztikus, folyamatosan fejlődik, tanul és változik, azonban léteznek érzékeny periódusok, úgynevezett lehetőségablakok, „(...) amikor a fejlődő agy különösen érzékeny bizonyos ingerekre és nagy tanulási készséget mutat” (OECD, 2003, p. 16). Az agy plaszticitása koragyermekkorban a legnagyobb, az élet első néhány évében több mint 1 millió új idegi kapcsolat jön létre másodpercenként. (Tegzes, 2018) Ez az az időszak, ahol a képességek képességet szülnek. „A kisgyermekkor elme egy világra nyíló ablak, a soha vissza nem térő lehetőségek ablaka!” (Varga, 2019, p. 5).

A konstruktívizmus szerint az egyén összes tudása, egy benne felépült, önmaga által konstruált tudás. (Nahalka, 2002). Piaget megfogalmazásában: „a megismerés nem más, mint a valóság viszonyainak belsővé válása (interiorizációja), s ez a belsővé válás csakis a cselekvés közvetítésével lehetséges: a cselekvésekben megnyilvánuló viszonylatok, összefüggések, logika az, ami tükröződik a megismerő elmében” (Piaget, 1999 idézi Nahalka, 2002, p. 59).

A konstruktív pedagógia gyermekközpontú és cselekvésre motíváló. A gyermekek aktív, felfedező tevékenységekkel saját maguk szerezhetik meg tudásukat.

A közösség szerepe

Az óvodákban kiemelt fontosságú a komplex személyiségfejlesztés, az empátikus személyiség kialakítása, a programok során a gyermekek játszva ismerkedhetnek egymással, a körülöttük lévő világgal, számukra érdekes és kihívást jelentő tevékenységek által. Jó esetben az egész intézmény szellemiségét meghatározza a közösségépítés; az együttesen átélt öröm, élmény erősíti a közösséget, a csoportképződésben fő katalizátor szerepet játszik. A szociálpszichológia álláspontja szerint a közösen végzett tevékenység teljesítményfokozó. De mit értünk csoport alatt? *„A csoport szociálpszichológiai értelemben az egymással tartósan interakcióban lévő személyeket jelenti; a közös cél, együttes tevékenység, kohézió, csoportstruktúra jellemzi ezek működését.”* (N. Kollár, 2017, p. 141). Egy jól működő csoporthoz tevékenységi cél, együttes tevékenység szükséges. Azonban a kooperációt tanulni kell, nem is akárhol, már a legelső közösségi szintéren. Az óvoda, többek között, a társadalmi értékek elsajátításának és a szocializációnak fontos terepe. Első körben nem árt tisztában lenni azzal, hogy egy óvodai csoport a pedagógustól alakul közösséggé. A közösség formálása, minden esetben elsődleges feladat; egy olyan bizalmi, szerető légkör kialakítása, ahol mindenki jól érzi magát. A gyermekben már első naptól szükséges erősíteni, hogy egy közösséghez tartozik. Az összetartozást, az erősségek és gyengeségek elfogadását, számos játékkal lehet erősíteni. A szabályjátékok, szituációs gyakorlatok, drámajátékok kapcsolatot teremtenek, fejlesztik az empátiát, a kommunikációs- és problémamegoldó képességet. Erősítik az önazonosságot, az önbizalmat, támogatják a „mindenki tehetséges valamiben” elvét, az egyéni kibontakozást, ötleteket; erősítik a közösséghez tartozás érzését. Az együtt játszás, együtt tapasztalás, megértést eredményez (Gabnai, 2015). Óvodában nagyon jól használható formák azok az interaktív tevékenységek, amikor egy egész csoport együtt tevékenykedik. Legyen szó akár egy közös festésről, mesébe/történetbe ágyazott dramatikus játékról, közös tornáról, énekről, az óvodáskorú gyermeket kimondottan serkenti a közösség. Azonban nemcsak nagyobb csoportban, kisebb csoportokban vagy párosan is szívesen tevékenykednek az óvodások. Egy szociálpszichológiai kísérlet, mely Triplett nevéhez fűződik, bizonyította, hogy párosan dolgozva az emberek többsége gyorsabban teljesíti a feladatot, mint egyedül. (idézi N. Kollár, 2017). A „versengés” teljesítményfokozó hatása. Az óvodások leginkább párosan, kisebb csoportokban játszanak a szabad játék során, így erre könnyen lehet építeni. Adható páros feladat, mind a játéktevékenységben, mind a mindennapos tevékenységek során. Ezeket később kiegészítheti a kisebb csoportos „feladat”, mely mellé már könnyedén tehető a nagy csoportos közös játéktevékenység, (például közös szerepjáték, interaktív mesélés, projek-

tek). Ahhoz, hogy egy „csoportnyi gyermek” örömét lelje az aznapi tevékenységben, a „feladatnak” vonzósnak és érdekesnek kell lennie. Ahogy az iskolában sem árt az érdekes tananyag, az óvodást sem érdekli akármi. A jövő tanulási programja megfogalmazza: a csecsemők veleszületett önbizalmát és önbecsülését kell erősíteni, megtartani. „Minden „nagyfokú kihívás” és „alacsony fenyegetettség” által jellemezhető környezet pontosan ezt teszi.” (OECD, 2003, p. 12). Következésképp, a szeretetteljes légkör és az érdekes, kihívást jelentő feladatok azok, mellyel támogatható a gyermekek megismerési folyamata. A jó óvoda hívogató, hiszen a gyermek alap érzelmére, a kíváncsiságra építkezik. A pedagógus bizalmi kapcsolatot alakít ki a gyermekkel, inspirál és motivál, lehetőséget teremt a felfedezésre, biztosítja a flow élmény elérését.

A továbbiakban a tanulmány egy olyan jó gyakorlatot szeretne bemutatni, mely reflektál az új pedagógiai paradigmákra.

A projekt bemutatása

Az „Óvodámmal a világ körül” elnevezésű családi délután azért született, hogy általa a gyermekek csoportban végzett, élményalapú tudásra, tapasztalatra tegyenek szert, a globális nevelés elméletét követve, sztereotípiák és előítéletek nélkül fedezhessék fel a kulturális sajátosságokat, mindezt olyan környezetben, ami tükrözi a fenntarthatósági elveket. A családi délutánt a bevont családok és az óvodapedagógusok, egy projekt keretében, közösen hozták létre. A projekt szülők elé terjesztése, a csapat kialakítása a nevelési év elején történt, az aktív, közös munka a konkrét családi délutánt megelőző három hónapban. Az „Óvodámmal a világ körül” családi délután a projekt végeredménye, ahol a résztvevő családok (iskolába induló gyermekei és családjaik), szám szerint heten, egy-egy országot képviselve, az óvoda udvarára hoztak egy általuk választott országot. Az országok „standjain” a többi óvodai család felfedezhette az adott nemzet ízeit, nevezetességeit, zenéjét, hangulatát, amit különféle ügyességi, logikai játékokon keresztül ismerhettek meg, és a meglátogatott ország játékeinak teljesítéséért pecséteket, zászlókat gyűjthettek. A fenntarthatóságra nevelés miatt, az összes stand kreatív módon épült fel, a legtöbb dekoráció és játék hulladék anyagokból, kartondobozból készült, illetve már meglévő különféle drapériákból, anyagokból, tárgyakból. A cél az volt, hogy a gyermekek aktív tapasztalat útján információkat szerezhessenek az országokról, játékos feladatokon keresztül mélyítsék megszerzett ismereteiket; a konstruktív pedagógiára reflektálva: élményen keresztül konstruálják maguknak a tudást; a megismeréssel empatikus magatartásuk fejlődjön, a „díszletek”, valamint a játékok kivitelezésével esztétikai érzékük és zöld szemléletük erősödjön.

(A programot az óvodában tematikus hét előzte meg, mely során a gyermekek „kiléphettek” az ország határain kívülre, és rácsodálkozhattak a Föld sokszínűségére. Ismerkedtek az évben máskor is a különféle kultúrákkal, azonban ezen a héten a sokszínűség komplex módon, célirányosan volt jelen.)

A projekt megszervezésének folyamata

Mikor a családi délután még csak tervként létezett, a pedagógusok nem sejtették, milyen kedvező hatásai lesznek (lásd később), mennyi területet érint pozitívan, csupán az érzékenyítésre, közösségépítésre, élmény alapú tanulás biztosítására fókuszáltak, mely során a következő kulcsszavakat vették figyelembe:

- *aktív tapasztalatszerzés*: a tapasztalat miatt a tudás élővé, természetessé válik, a gyermek maga konstruálja tudását
- *élmény alapú tanulás*: minél több érzékszervet von be a megismerő folyamat annál tartósabb lesz
- *kooperatív tanulás*: a tanulás közösségben a leghatékonyabb, a csoportban végzett munka aktivizálja a képességeket

A tematikus családi délutánok szervezésében az óvoda pedagógusai gyakorlottnak nevezhették magukat, azonban némi kockázatot kellett vállalniuk, hiszen a családokat korábban, ilyen szinten még nem vonták be projektjeikbe. A közösségépítés, ami az intézmény egyik alappillére, meghálálta a befektetett munkát, a hét család szívesen vállalta a feladatot, megbízott a pedagógusok szakértelmében, ötleteiben, irányításában.

A projektet négy fázisban szervezték meg az óvodapedagógusok: tervezés, folyamat, lebonyolítás, lezárás.

A projekt megszervezése

I. fázis: A tervezés

Az óvodapedagógusok feladata:

- a program újszerűsége miatt a lehetséges hatások megvizsgálása, a létrehozhatóság feltételeinek és a felmerülő költségek számbavétele
- az innovatív ötlet Rogers féle sikertényezőinek megvizsgálása (a program relatív előnye, kompatibilitása, megfigyelhetősége, kipróbálhatósága, komplexitása alapján)
- a projekt felelőseinek (óvodapedagógusok) kiválasztása, ütemterv készítése
- a projekthez kapcsolódó témák, ötletek összegyűjtése, a program kidolgozása
- szülői értekezleten (a nevelési év elején) a téma felvetése, szülők elé terjesztése, pedagógiai hasznosságának bemutatása, az érdeklődés felmérése, a projekthez kapcsolódó családok összegyűjtése (jelen esetben a projektben résztvevő csoport, iskolába készülő nagycsoportosai és családjuk)

II. fázis: A folyamat

A projekt felelőseinek feladata:

- szülői értekezlet szervezése a projektben résztvevő családoknak (a nevelési év második felében), mely során:
 - országok kiválasztása, ötletek prezentálása, felmerülő költségek tisztázása az óvoda illetve a családok részéről, a témával kapcsolatos már meglévő ismeretek és ötletek feltérképezése, a csapat összefogása/ erősítése, a családi nap összképének kialakítása, a folyamat közös megtervezése, feladatok kiosztása, ütemterv készítése majd a folyamat blokkokra bontása, szerszámok/ kellékek/ eszközök számbavétele, online platform létrehozása a kapcsolattartáshoz és egymás támogatására
- a folyamat figyelemmel kísérése a kezdetektől a megvalósulásig, a program összképének megőrzése, segítségnyújtás, továbblendítés, ötletadás, udvari helyszínek kiválasztása, egyéni konzultációk az adott családokkal

A családok feladata:

- az országok standjainak megálmodása és kivitelezése a zöld szemlélet figyelembevételével, a program felelősének segítségével és koordinálásával; eszközök beszerzése, információk és ötletek megosztása, egymás segítése

III. fázis: A megvalósítás

A projekt felelőseinek feladata:

- a családi nap zavartalan lebonyolításához szükséges feltételek megteremtése, a standok kialakításának irányítása, a program elindítása és összefogása, állandó jelenlét biztosítása a délután folyamán, az összes ország helyszínének folyamatos figyelemmel kísérése, segítségnyújtás

A családok feladata:

- a helyszín elfoglalása, saját stand berendezése, a program során a választott ország prezentálása, a kellékek elérhetővé tétele a folyamatosan érkező családoknak, és az ott folyó játékok irányítása, koordinálása, a feladatok teljesítésének figyelemmel kísérése

IV. fázis: Lezárás

A projekt felelőseinek feladata:

- a projektben résztvevő családok illetve a közönség oklevéllel díjazása, a projekt lezárása
- az elkövetkező héten az információk, tapasztalatok, élmények feldolgozása a gyerekekkel

- a projektről szerzett tapasztalatok megbeszélése a kollégákkal
- a projekt beemelése az óvoda éves munkatervébe

A projekt célkitűzései

- fenntartható szemlélet alakítása, környezeti nevelés, globális nevelés
- személyiségfejlesztés, önismeret fejlesztése– énkép, emberismeret, önbizalom, önfogadás
- saját erőforrások feltérképezése– alkalmazkodóképesség, koncentráció
- szociális kompetenciák, empátia fejlesztése– szociális érzékenység, tolerancia
- kapcsolatteremtés, kooperáció
- sikerélményhez juttatás cselekvő ismeretszerzés során
- kommunikációs képességek, szóbeli kifejezőképesség gazdagítása, önértékelő képesség
- esztétikai érzékenység fejlesztése
- önálló, rugalmas gondolkodás elősegítése– kreativitás, fantázia, logika
- finommotorika, nagymozgások fejlesztése, motoros képességek
- tanulási hajlandóság
- egyéni és csoportos problémamegoldó képesség
- kognitív képességek

A projekt megvalósulása

A projektben résztvevő családok és a projekt felelősei, a standok kialakításakor fontosnak tartották az esztétikai, használhatósági, illetve nevelő/oktató jelleget, melynél minden esetben figyelembe vették a fenntarthatósági szempontokat, azaz, hogy a díszletek, dekorációk, játékok újra felhasznált anyagból készüljenek. A standokat néhány egyszerű fogással tették egységessé.

Minden országhoz tartozott egy nemzeti viseletbe „öltöztetett” körülbelül egy méteres festett, karton „baba”, egy kartonból készített fényképezőgép, benne az adott ország nevezetességeivel, valamint egy karton bőrönd (térben vagy síkban), melybe térkép, zászló, és további információk kerültek az országról.

Emellett a standok kialakításánál közös pont volt a nagyméretű karton díszlet, mely egyszerre oda vonzotta a tekintetet, és az adott ország zászlájához illő drapériák. A karton minden esetben hulladék dobozokól került felhasználásra vagy magát a dobozt használták. Minden országnál étel- és ital kóstoló várta a családokat, népzenevel és ügyességi játékokkal. A teljesített feladatokért egy papírzászlót és egy országmatricát kaptak a gyerekek, amit egy „útlelvebe” gyűjthettek. A teljesíthető feladatok eszközei, szintén minden esetben hulladék anyagok felhasználásával készültek. Az országok csak teljes családdal voltak látogathatók, nem egy feladat teljesítése során ugyanis, a családok tagjainak együttműködésre volt szükségük. A játékoknál fontos kritérium volt, hogy azok kihívást jelentsenek és sikerélményhez juttassa-

nak, körülbelül minden standnál ugyanannyi idő alatt legyenek teljesíthetők, kidolgozásukkor előszeretettel került bele humor. A standok kialakítása, melyeknél a családok és óvodapedagógusok nagyfokú kreativitásról tettek tanúbizonyságot, az 1. táblázatban látható.

1. táblázat

Az országok megoszlása feladatok szerint

Ország	Játékos feladatok
Franciaország	<ul style="list-style-type: none"> – a híres Remy egér végigvezetése a labirintuson – hőlégballonozás során, a kosárban lévő zsákocskák kidobálása, matematikai műveletek szerint
Görögország	<ul style="list-style-type: none"> – olimpiai lánggal futás az Olimposz hegyről az udvar körül – ügyességi karikadobás a karikás játékok tiszteletére
Kína	<ul style="list-style-type: none"> – ügyességi feladatok evőpálcával – zen homokkert rendezgetése – kínai témájú képkirakó – kínai írásjel készítése
Magyarország	<ul style="list-style-type: none"> – mese memória kártya – bográcsban „készült” gulyásleves hozzávalóiból a kakuktkojás kiválogatása – kötél alakzatának követése „lőháton”, a huszár zsinór mintájára.
Németország	<ul style="list-style-type: none"> – Grimm mese szereplőinek válogatása plüssök közül – Oktoberfest tiszteletére, színültig telt „sörös” korsóval, pályán való végig haladás
Olaszország	<ul style="list-style-type: none"> – „pizzasütés” a „feltétek” számpárosításával – tésztanyaklánc készítése – vulkán kitörés megvalósítása ecettel és szódadibikarbónával, kémiai kísérlettel – Pizzai ferdetorony építése poharakból
Spanyolország	<ul style="list-style-type: none"> – „paradicsom” célbadobás, méret szerint, a La Tomatina tiszteletére – kasztanyetta készítése újrafelhasznált hulladék anyagokból

A projekt értékelése

A program lezárása után mind a projektben résztvevő, mind a vendégül látott családok visszaigazolták azt, amiért az óvodapedagógusok a programot anno megálmodták. A visszajelzések megerősítették a projekt sikerességét.

A projektben résztvevő családok véleménye szerint, gyermekük tudása nem csak új ismeretekkel bővült, érzékenykedett más kultúrák iránt, hanem a közösen megélt, családi felkészülés során, megtapasztalhatta az alkotás és megvalósítás örömeit. A folyamatban, mint család, együtt kutatták fel a választott ország jellegzetességeit, együtt készítették el a különféle kellékeket, az alkotó folyamat során közösen ismerték meg a fenntarthatósági szempontokat. Együtt nevettek és olykor sírtak, de, mint mondták, a kitartás meg-

hozta gyümölcsét. A közös alkotás öröme, büszkesége a családi napon teljessé vált ki, mikor saját országukat a „nagyközönség”, a vendég családok elé tárták, megajándékozva őket az általuk kínált élménnyel. A fenntarthatóság, az ismeretterjesztő jelleg (az, hogy a családi nap során szerzett tapasztalat, új ismeret átadásra kerüljön), mindegyik „országnak”/családnak fontos volt, az ismeretek az óvodás korosztály számára befogadhatóan kerültek átadásra.

A vendég családok visszajelzése alapján az országok standjainak mind minősége (kivitelezés), mind tartalma szinte egyszerre játékokra készítette őket, tetszőleges sorrendben látogatták az országokat. A játékok segítségével felfedezték az adott nemzet szokásait, nevezetességeit, a rá jellemző ízeket, autentikus zenét. Gyermekikkel együtt örömmel vetették bele magukat a felfedezésbe, mind csapatként, mind egyénileg jól működtek. A játékok kihívást jelentettek, sikerélményhez juttatták a gyerekeket, felnőtteket egyaránt.

Az óvodai élet elkövetkező napjaiban a gyerekeknek lehetőségük adódott a személyes élményeik, tapasztalataik megosztására, napokig mesélték élményeiket. Jelen példa megvalósításának feltétele volt az óvodai élő közösség megléte, melynek kialakítására az óvodapedagógusok nagy figyelmet fordítanak éves munkájuk során.

A program a következő területeket vette igénybe, a legfontosabbakat kiemelve:

- családi kapcsolatok, csapatszellem, kooperációs képesség, egyéni és csoportos problémamegoldó képesség, önbizalom, kreativitás, fantázia, logikus gondolkodás, empátia, tolerancia, kommunikációs képességek, önérvényesítő képesség, kognitív képességek, szociális kompetenciák, erkölcsi normák, esztétika, motoros képességek, koncentráció, finommozgások, nagymozgások, fenntarthatóság.

A program nem titkolt szándéka egyben a közösségépítés. A családokkal való közös munka, illetve a családi napon megélt közös élmények, a tapasztalat alapján, pozitív hatással voltak az óvodai kapcsolatokra. A program szocializációs és individualizációs hatása vitathatatlan. A kapcsolat felnőtt-gyermek, felnőtt– felnőtt, gyermek– gyermek szintjén is megvalósult. A programban résztvevő családok nemcsak élményt adtak, hanem a közös otthoni tervezéssel, kivitelezéssel, összedolgozással, együttműködéssel, majd a saját standjuk prezentálásakor, az ottani közös „szerepléssel”, élményt, önbizalmat kaptak saját maguk is. A kooperativitás a program felelősei és a programban résztvevő családok, illetve köztük és a vendégül látott családok között, kiemelt erősségű volt. A program során, a fejlesztett készségek mellé, számos oktatási/nevelési tartalom kapcsolódott, mely az élmény, a felszabadult öröm megélése miatt, az óvodapedagógusok tapasztalatai, illetve a szülői visszajelzések szerint, mélyebben rögzült. A kulturális sokszínűséggel való ismerkedés alatt, a konstruktív tanulás, a globális és környezeti nevelés magas minőségben volt jelen az egész program alatt.

Konklúzió

A gyermek tevékenység orientált, így minden tevékenység, ami óvodában történik ezen alapszik. Az óvodás korosztály játszva ismerkedik szülőhazája kultúrájával, jeles napjaival, szűkebb–tágabb környezetével. Az éghajlatváltozás fenyegetettségének globális jellege (mellyel minden országnak közös erővel kell szembenéznie), illetve a multikulturalitás okán az óvodai nevelés további, ha nem a legfontosabb feladata a fenntarthatóságra nevelés, a globális nevelés, illetve az érzelmi nevelés. Amint a fentiekben bemutatásra került, napjaink gyermeke számos információt, tudást szívhat magába, megfelelő környezetben, neki szóló, játékos tevékenységek által. Az élménypedagógia alkalmas arra, hogy használatával a gyermek könnyen bevonódjon a tevékenységbe. A közös játék, kooperáció segíti az ismeret elmélyülését, a személyiségformálást. Konfuciusz így vélekedett: „*Mondd el és elfelejtem; mutasd meg és megjegyzem; engedd, hogy csináljam és megértem.*”

Köszönetnyilvánítás

Ez a program nem jöhetett volna létre a hét család aktív közreműködése nélkül, akik feltétel nélkül megbíztak gyermekeik óvodapedagógusaiban. Élményt adni az egyik legszebb dolog a világon! Köszönöm szépen az óvodának és a családoknak, hogy megoszthattam az „*Óvodámmal a világ körül*” projekt tapasztalatait!

Irodalom

- Csikszentmihályi, M. (2004). *Flow, Az áramlat, A tökéletes élmény pszichológiája*. Akadémiai Kiadó.
- Gabnai, K. (2015). *Drámajátékok: bevezetés a drámapedagógiába*. Helikon Kiadó.
- Lehoczky, J. (1999). *Iskola a természetben, avagy a környezeti nevelés gyakorlata*. Raabe Klett Könyvkiadó Kft.
- Nahalka, I. (2002). *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben. Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- N. Kollár & Szabó (2017, Eds.). *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II. kötet*. Osiris Kiadó.
- OECD (2003). *Áttekintés: Az agy megértése: útban egy új tanulástudomány felé. (Overview. Understanding the Brain: Towards a New Learning Science)*. OECD.
- Pásztor, E. & Kiss, A. T. (2023). Az erdő, mint nevelési színtér a hazai óvodai nevelésben, külföldi kitekintéssel. *Magyar Tudomány*, 184(3), 311–321. <https://doi.org/10.1556/2065.184.2023.3.6>
- Tegzes, A. (2018). A gyermeki agy fejlődése legújabb ismereteink tükrében, avagy hogyan lesz okos az óvodás. *Képzés és Gyakorlat*, 16(3), 59–66. <https://doi.org/10.17165/TP.2018.3.7>.

- Torgyik, J. & Karlovitz, J. T. (2006). *Multikulturális nevelés*. Bölcsész Konzorcium.
- UNESCO. (2017). *A globális felelősségvállalásra nevelés. Témák és tanulási célkitűzések*. UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság. .
- Varga, L. (2019). A gyermeki idegrendszeréről alkotott elméletek pedagógiai beágyazottságának paradigmaticus változásai. In Varga, A., Andl, H. & Molnár-Kovács, Zs. (Eds.), *Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. XIX. Országos Neveléstudományi Konferencia. Absztraktkötet* (p. 178). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Neveléstudományi Intézet.
- Varga, L. (2019). *Gyermekkor – A világra nyíló ablak*. Soproni Egyetem.
- Varga, L. (2011). Új paradigmák: Globalizáció és konstruktívizmus. *Létünk*, 41(4), 21–30.
- Vásárhelyi, J. (Ed.). (2010). *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia: alapvetés*. <https://mek.oszk.hu/13400/13463/13463.pdf> (2024. 10. 14.)

Hivatkozott weboldalak

- A környezeti vagy fenntarthatóságra nevelés helyzete az új Nat-ban*. A Magyar Környezeti Nevelési Egyesület szakértői. https://mkne.hu/wp-content/uploads/2021/09/NAT_es_Fenntarthato_nevelés-1.pdf (2024.07.28.)
- Az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás*. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/climate-change/paris-agreement/> (2024. 08. 10.)
- Brain Architecture. Center on the developing child*. Harvard University. <https://developingchild.harvard.edu/science/key-concepts/brain-architecture/#neuron-footnote> (2024. 07. 08.)
- Füzné Kószó, M. A környezeti nevelés fogalmának tartalmi fejlődése. In *A természetismeret tanításának módszertana*. Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Alkalmazott Pedagógiai Intézet Tanítóképző Tanszék. SZTE Elektronikus Tananyag Archívum. https://eta.bibl.u-szeged.hu/2204/2/932_a_krnyezeti_nevels_fogalmnak_tartalmi_fejldse.html (2024. 08. 01.)
- Kormány 1784/2016. (XII.16.). A globális felelősségvállalásra nevelésről a formális és nem-formális oktatásban Magyarországon. *Magyar Közlöny*. <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/318cb7aac854b3825031de92dcedf0552333e1df/megtekintes> (2024. 10. 14.)
- UNESCO. *Magyar Nemzeti Bizottság*. https://unesco.hu/kiemelt_programok/fenntarthato-fejlodesi-celok-107194 (2024. 07. 14.)
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200020.emm> (2024. 10. 01.)
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor> (2024. 08. 01.)

326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. <https://njt.hu/jogszabaly/2013-326-20-22> (2024. 10. 01.)

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (2024. 10. 01.)

Vörösmarthy-Fodróczy, M.

'Around the World with my kindergarten' – experiential pedagogy in the service of constructive learning

Humanity must face climate change with joint efforts. Among the UN's 17 Sustainable Development Goals (Agenda 2030), the 4th goal (SDG4 Quality Education) is linked to education, one of its tasks being education for global responsibility and sustainability, which, as a UN member state, Hungary is also obligated to fulfill. One of the key objectives of preschool education is for children to explore their immediate and broader environment through active experiences, fostering a positive relationship between them and nature. The constructivist approach to learning is based on a motivating environment, where through active, creative, and exploratory activities, children construct their own knowledge (Nahalka, 2002). Reflecting on these expectations, the study highlights the importance of experience as a key factor in constructivist pedagogy and shares a best practice where children get to know the world through playful activities that are interesting and challenging for them.

Keywords: constructive education, global education, cooperative learning, education for sustainability, environmental education

